

Justis- og beredskapsdepartementet

Deres ref:

Vår ref:

Dato:

41-7/AAa 2025

26.9.2025

Svar på høring – Rapport fra ekspertgruppen om tiltak for barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet

Forbundet viser til den utsendte høringen og ekspertgruppens rapport om tiltak for barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet. Rapporten er grundig og gir en viktig belysning av utfordringene.

Det er avgjørende å understreke at **fengsling av barn alltid må være siste utvei**. Tiltakene som settes inn skal i størst mulig grad rettes mot å styrke barnets helhetlige livssituasjon – skole, familie, fritid, helse og oppfølging. Denne tilnærmingen må opprettholdes også når barnet soner i fengsel, slik at fengslingen ikke isoleres som et rent sikkerhetstiltak, men blir en del av en helhetlig rehabiliteringsprosess.

Forbundet mener det er helt nødvendig å gjennomgå bemanningen grundig for å avklare hva som faktisk kreves for å ivareta både ungdommene og de ansatte. Dette betyr at enhetene må ha en stabil grunnbemanning, supplert med spesialkompetanse som psykologer og jurister. I tillegg må de ansatte sikres gode ordninger for veiledning og støtte i en krevende arbeidshverdag. Uten tilstrekkelig bemanning og kompetanse er det ikke mulig å tilby ungdommene et trygt, rehabiliterende og faglig forsvarlig soningsmiljø. Vårt syn er at kriminalomsorgen skal være en del av løsningen, men da må ungdomsenhetene ha rammer som gjør det mulig å levere et tilbud som både ivaretar barnas rettigheter og samfunnets behov for trygghet.

Forbundet understreker at kriminalomsorgen må ha en sentral plass i hele oppfølgingen av barn som begår alvorlig eller gjentatt kriminalitet. For å få til dette må kriminalomsorgen være en likeverdig part i samarbeidet med velferdstjenestene, ikke bare en aktør som «høres». Begrepet *tjenesteytere* må derfor defineres og harmoniseres på en måte som tydelig inkluderer kriminalomsorgen.

Det er avgjørende at kriminalomsorgen involveres tidlig i akutte saker, som i «Rød knapp»-situasjoner, og i alle kritiske overganger – enten det gjelder innsettelse, overføring eller løslatelse. Her kan en norsk variant av «God løslatelse» være et nyttig virkemiddel. En slik modell må sikre faste frister, klare roller og gjensidige forpliktelser mellom kommunene, helsevesenet, skole, NAV og kriminalomsorgen.

Videre bør det utvikles en nasjonal drifts- og fagmodell for ungdomsenhetene. Hvordan det bør organiseres må drøftes nærmere, men det er viktig at man sikrer lik praksis, progresjon og kvalitet på tvers av landet. Dette må kombineres med tilgang til kunnskapsbaserte tiltak og helsetjenester, også ambulante tilbud, som følger ungdommene under straffegjennomføring og videreføres sømløst etter løslatelse.

For å lykkes må kriminalomsorgen også tilføres tilstrekkelige ressurser, slik at oppgavene kan ivaretas uten å svekke den øvrige driften. Bare på denne måten kan vi sikre at kriminalomsorgen har en reell og forpliktende rolle i oppfølgingen av barn som kommer i konflikt med loven.

Kort sagt: Kriminalomsorgen må være **med ved bordet – fra start til slutt** – for at tiltakene skal bli forpliktende, sammenhengende og virkningsfulle.

Kommentarer til noen av forslagene og problemstillingene:

5.3.1.4 Kriminalomsorgen

s.126

Ungdomsenheten på Evje er etablert og i drift. Det bør ikke opprettes midlertidige plasser, men enheten bør gjøres permanent. Årsaken er at etablering og drift av slike enheter krever store investeringer i bygg, drift og bemanning. Midlertidige løsninger fører til unødvendig ressursbruk og gjør det krevende å planlegge langsiktig.

Stabil drift er særlig viktig når det opprettes soningsplasser i distriktene. For ungdommene gir forutsigbarhet bedre rehabilitering, og en permanent enhet legger til rette for å beholde en stabil og kompetent ansattgruppe.

s.127 (boks 5.4)

Forbundet mener det er avgjørende med tett samkjøring mellom ungdomsenhetene, slik at praksis ikke blir vilkårlig avhengig av hvor den enkelte soner. Enhetlig drift er særlig viktig i møte med det juridiske rammeverket.

I dag ser vi forskjeller:

- **Bjergvin** tolker straffegjennomføringsloven med henvisning til barnekonvensjonen.
- **Eidsvoll** forholder seg mer direkte til straffegjennomføringsloven.

For å sikre rettssikkerhet og likebehandling må enhetene følge samme prinsipper og praksis.

5.3.3.1 Foreslåtte tiltak i tverrsektoriell rapport om samarbeid under gjennomføring av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging

Forbundet støtter de foreslåtte tiltakene i den tverrsektorielle rapporten. Samarbeid mellom ulike sektorer og aktørene som jobber med disse barna er helt avgjørende for å lykkes med både ungdomsstraff og ungdomsoppfølging.

Et helhetlig og koordinert arbeid gir bedre forutsetninger for å tilrettelegge tiltak som ivaretar både rehabilitering og samfunnsbeskyttelse. Tydelige samarbeidsrutiner mellom kriminalomsorgen, barnevernet, skole, helse og politi er nødvendig for å sikre at barn og unge møtes med en enhetlig oppfølging.

Slike samarbeidsstrukturer bidrar til at man kan reagere raskt, unngå dobbeltarbeid og bygge tillit hos ungdommene. Dette øker sjansen for reell endring og reduserer risikoen for tilbakefall.

5.3.4.5 Kapasiteten i ungdomsenhetene dekker ikke dagens behov

Når det ikke er kapasitet i ungdomsfengslene, må det finnes nasjonale retningslinjer for hvordan enhetene skal håndtere innsatte under 18 år. Slike retningslinjer må også følges av en økonomisk ordning – en nasjonal pott det kan søkes midler fra.

Dette gjelder også ungdommer som ungdomsenhetene ikke klarer å håndtere, og som derfor overføres til voksenfengsel før de fyller 18. Behovet understrekes av erfaringer våre medlemmer har gjort seg, blant annet i en konkret sak i Stavanger.

5.3.4.6 Barn får ikke fengselsplasser med lavere sikkerhetsnivå og har begrensede muligheter for progresjon

Forbundet støtter at enkelte ungdomsenheter må ha fleksibilitet til å tilpasse sikkerhetsnivået, slik det er lagt opp til på Evje. Plassene bør som hovedregel være høysikkerhet, men soningsforholdene må kunne justeres ved behov for å gi progresjon.

5.3.4.7 Ingen felles overordnet standard for det faglige innholdet i ungdomsenhetene

Det bør etableres en mest mulig enhetlig faglig tilnærming og metodikk, samtidig som det åpnes for individuelle tilpasninger. Innredningen bør ikke være «hjemlig», gitt klientellets sammensetning og risiko for skadeverk.

For å håndtere turnover og sikre stabil drift må de ansatte ha tilgang til veiledning og psykologstøtte. Dette vil ikke bare styrke personalet, men også bidra til et bedre tilbud for ungdommene i fengsel.

5.3.4.8 Korte opphold gjør det vanskelig å sette i gang endringsprosess

Vi deler vurderingen om at korte opphold vanskeliggjør endringsarbeid. Samtidig er det utfordrende å finne en god løsning. Dersom det tidlig er klart at varetekts perioden vil overstige 14 dager, bør man vurdere å forlenge sjeldnere. Dette må likevel balanseres mot prinsippet om at barn skal sitte kortest mulig i fengsel.

I stedet for faste 14-dagersvurderinger bør det åpnes for mer fleksible vurderinger basert på kriminalitetens alvor og situasjonen til den enkelte. Korte opphold påvirker ikke bare den unge selv, men også miljøet og stabiliteten i ungdomsenheten. Jf. tiltak 18 i kapittel 10.

10.1.2 anbefaler ikke nytt institusjonstilbud utenfor barnevernet

Forbundet støtter ekspertgruppens anbefaling om å ikke etablere et nytt institusjonstilbud utenfor barnevernet. Et nytt forvaltningsspor vil skape økt kompleksitet, uklare ansvarsforhold og flere overgangssituasjoner for barna, noe som kan føre til utrygghet og flere flyttinger.

Vi mener det er bedre å styrke og videreutvikle barnevernets eksisterende institusjoner. Dette er i tråd med ekspertgruppens vurdering av at dagens strukturer i barnevern, helse og justissektor må gjøres mer robuste og fleksible, med et faglig innhold som kan møte behovene til barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet. Med økte ressurser, høyere kompetanse og tydeligere samhandling kan barnevernet lykkes i å ivareta disse barna på en måte som både forebygger kriminalitet og ivaretar barnets beste.

10.2.2 anbefaler ikke rutinemessig låste institusjoner i barnevernet

Forbundet mener det bør være enklere å beslutte låsing enn i dag. Enkelte institusjoner burde hatt en rutinemessig låst ramme for å ivareta sikkerheten til både ungdommene og de ansatte. Samtidig må dette kombineres med god faglig oppfølging og individuelt tilpassede tiltak, slik at et strengere sikkerhetsnivå ikke går på bekostning av omsorg og utviklingsmuligheter.

10.2.3.2 Inntil fire barn i samme institusjon

Forbundet støtter forslaget om å begrense antallet til inntil fire barn per institusjon. Små enheter legger til rette for bedre oppfølging, økt trygghet og mer individuelt tilpassede tiltak. Dette reduserer risikoen for negative gruppekonstellasjoner og konflikter mellom ungdommene.

En slik ramme vil også gi de ansatte bedre forutsetninger for å bygge relasjoner, skape struktur og gi nødvendig veiledning. Erfaringer viser at oversiktlige miljøer med færre ungdommer bidrar til mer stabil drift og bedre resultater både for den enkelte og for institusjonen som helhet.

12.4 Kostnadsanslag for tiltak i institusjon og fengsel

Det er avgjørende at nye tiltak ikke finansieres gjennom reduksjoner i kriminalomsorgens budsjetter. Dersom barnevernet skal styrkes, må dette skje gjennom egne bevilgninger, uten at kriminalomsorgen samtidig svekkes.

Ungdomsenhetene i kriminalomsorgen er allerede ressurskrevende, og for å sikre kvalitet må de ha stabile og forutsigbare budsjetter. Dette gjelder både grunnbemanning, drift og nødvendige støttefunksjoner. Juridisk kompetanse og psykologstøtte til de ansatte er spesielt viktig for å håndtere krevende situasjoner, ivareta rettssikkerheten og forebygge slitasje.

Forutsigbarhet i økonomien er en forutsetning for at ungdomsenhetene skal kunne levere et trygt, faglig solid og rehabiliterende tilbud – både for ungdommene som soner og for de ansatte som skal stå i krevende oppgaver over tid.

Med hilsen
Asle Aase/s/
forbundsleder

